

[B] **EEN HULDEBOEK VOOR FRANS-JOS VERDOODT**

Op 1 januari 2016 volgde de Gentse hoogleraar hedendaagse geschiedenis Bruno De Wever (1960) zijn vakgenoot Frans-Jos Verdoodt (1939) op als hoofdredacteur van *Wetenschappelijke tijdingen*. *Tijdschrift over de geschiedenis van de Vlaamse beweging* (WT). Dat was de aanleiding om van het vierde en laatste nummer van de jaargang 2015 een huldeboek te maken voor de afscheidnemende hoofdredacteur. Alle veertien leden van de redactie leverden een bijdrage.

De verdiensten van Verdoodt voor WT (waarvan hij de leiding had sinds 1994 en waarvan hij redactielid blijft) zijn “onschatbaar” – zoals De Wever het in zijn voorwoord terecht stelt. Verdoodt verankerde het tijdschrift bij zijn aantreden in het Archief- en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme (ADVN), waarvan hij in 1984 medestichter was, nadien directeur en later voorzitter (tot zijn 75ste verjaardag in 2014). Daarnaast verbreedde, verjongde en diversifieerde hij de redactie en bewaakte hij – meer dan zijn voorgangers – de inhoudelijke kwaliteit van de gepubliceerde artikelen, recensies en signalementen. Kortom, hij maakte *Wetenschappelijke tijdingen* tot wat het nu is: een historisch-wetenschappelijk periodiek met een specifiek werkgebied en een consequent redactioneel beleid, dat in de academische wereld en daarbuiten wordt gerespecteerd en frequent geciteerd. Bovendien schreef Verdoodt tijdens de voorbije dertig jaar zelf heel wat besprekingen en artikelen, onder meer over zijn specialisme: het daensisme. Dat is de katholieke en Vlaamsgezinde democratiseringsbeweging die zich in de late negentiende en het begin van de twintigste eeuw her en der in Vlaanderen manifesteerde, in het bijzonder op het Zuid-Oost-Vlaamse platteland en in Aalst.

In zijn bijdrage voor de *Acta amicorum Frans-Jos Verdoodt* schetst Harry Van Velthoven (1944), emeritus-hoogleraar van de Hogeschool Gent en een van de meest vernieuwende historici van de Vlaamse Beweging, voorbeeldig de politiek-maatschappelijke context waarin het daensisme zich ontwikkelde. Hij toont de verschillende tendensen binnen deze emancipatiebeweging, met name in vergelijking met de christendemocraten en de flaminganten die in

een meer of minder georganiseerde vorm binnen de katholieke partij bleven ageren. Elk van deze drie stromingen steunde, zeker wat de leidinggevendende figuren betreft, nagenoeg volledig op midden-groepen die de traditionele dominantie van de conservatieve machtselite om uiteenlopende redenen bestreden.

De Vlaamse Beweging werd altijd in hoofdzaak gedragen door die middengroepen, van de “taalminnaren” uit de jaren 1830-1840 tot vandaag. Deze “Vlaamse subbourgeoisie” (in wording) – zoals de Vlaamsgezinde journalist, publicist en historicus Leo Picard (1888-1981) haar omschreef – vormde de (meer of minder elitaire) voorhoede van het flamingantisme en leverde op die manier de bouwstenen voor de Vlaamse natievorming – al dan niet democratisch gelegitimeerd door verkiezingen en/of gesteund door de meerderheid van de bevolking in Vlaanderen (en Brussel).

Bruno De Wever, zijn Gentse collega Antoon Vrints (1978) en Frans-Jos Verdoodt zelf publiceren op basis van die analyse in dit huldeboek een uitstekend essayistisch en sociaalhistorisch syntheseartikel over de geschiedenis van de Vlaamse Beweging. Hun heldere uiteenzetting is uitermate goed onderbouwd, nodigt uit tot verder onderzoek en levert het bewijs dat de geschiedschrijving van de Vlaamse Beweging “volwassen” is geworden en de hagiografie achter zich heeft gelaten. Die constatering is in niet onbelangrijke mate mede de verdienste van *Wetenschappelijke tijdingen* en zijn stuwende kracht gedurende de jongste drie decennia, Frans-Jos Verdoodt. Als leraar en later hoogleraar behoort deze historicus, (publieke) intellectueel en cultureel manager zelf tot de door hem bestudeerde “flamingantische middengroepen”. Uiteraard kunnen er kanttekeningen worden geplaatst bij deze sterk door de sociale wetenschappen en het internationaal nationalismeonderzoek geïnspireerde conceptuele en schematiserende benadering van de Vlaamse Beweging. Maar de sociologische en structurele aanpak die deze historici van drie generaties hanteren, biedt wel een voordeel: zij schreven een panoramisch overzicht dat het inzicht in belangrijke mate verruimt.

Een aantal andere teksten uit deze *Acta amicorum* verdienen een speciale vermelding. Zo presenteert

de Leuvense emeritus-hoogleraar geschiedenis Louis Vos (*1945) een uitvoerig en niet-polemisch antwoord aan de critici van zijn publicaties over het Algemeen Katholiek Vlaams Studentenverbond (AKVS). Toen Vos in 1982 de handelseditie van zijn doctorale dissertatie publiceerde, waren er nog heel wat actoren in leven. Vos haalde zich hun banvloek op de hals, net zoals het Belgische episcopaat in de jaren 1930 een banvloek uitsprak over het AKVS, nadat het zich in toenemende mate radicaal Vlaams-nationalistisch en anti-Belgisch was gaan opstellen. Met name via het tijdschrift *AKVS-Schriften* (1980-1999) gingen diverse oud-AKVS'ers met Vos in discussie over de vraag of deze bisschoppelijke veroordeling – in samenhang met de oprichting, onder supervisie van de kerkelijke hiërarchie, van de concurrentiële Katholieke Studentenactie (KSA) – al dan niet bepalend was voor de geleidelijke ondergang van het AKVS in de jaren dertig. Inmiddels zijn de gemoederen bedaard en blijft de genuanceerde conclusie overeind die Vos al in 1998 formuleerde in de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*: “Al is het optreden van de Kerk maar een factor, toch is het zo dat het samengaan van anti-nationalistische repressie van de kerkelijke overheid met het kanaliseren van de studerende jeugd naar de KA (Katholieke Actie), de ondergang van het AKVS een dramatisch karakter heeft gegeven.” De reconstructie door Vos van dit politiek-ideologisch geladen debat uit de jaren tachtig vormt een boeiende illustratie van het dilemma waarmee elke vorm van eigentijdse geschiedschrijving wordt geconfronteerd: de individuele of collectieve, maar altijd persoonlijk gekleurde herinnering van de nog levende medespelers versus de kritische bronnenstudie van het ruimere geheel door de historicus, in een ander tijds kader en met de kennis-van-achteraf.

Ook het stuk van de geëngageerde Antwerpse literatuurhistoricus Kevin Absilis (1980) in deze bundel kan en wil niet ontsnappen aan de politiek-maatschappelijke realiteit van het recente verleden en van vandaag. Dat doet gelukkig niets af aan de kwaliteit ervan. Met als uitgangspunt het door hem slechts matig geapprecieerde Tilburgse proefschrift van filosoof en cultuurwetenschapper Ico Maly (1978) – in 2012 onder de titel *N-VA. Analyse van een politieke ideologie* in boekvorm uitgebracht –

componeerde Absilis een even wetenschappelijke als empathische analyse van het Vlaams-nationalisme en de Vlaamse Beweging én hun (intellectuele) tegenstanders in Vlaanderen, vooral tijdens de voorbije kwarteeuw. Hier wordt op voorbeeldige wijze aangetoond hoe geschiedschrijving kan bijdragen tot het maatschappelijk debat. Op dezelfde manier vormde het historisch-wetenschappelijke werk van Frans-Jos Verdoodt een belangrijke voedingsbodemp voor zijn publieke veroordeling van de collaboratie van de Vlaamse Beweging. Die sprak hij uit op de IJzerbedevaart van 2000 als woordvoerder van de één jaar voordien mede door hem opgerichte Voorwaarts-groep.

Uiteraard is, in Vlaanderen zoals elders, slechts een beperkt deel van de bevolking en van het politieke en wetenschappelijke milieu geïnteresseerd in communautaire, taalgevoelige en identitaire kwesties en hun geschiedenis. Kwantitatief gesproken bestaat er dus heel wat “nationale onverschilligheid”. In een boeiende en vernieuwende bijdrage aan deze verzamelbundel introduceert de Antwerpse hoogleraar geschiedenis Maarten Van Ginderachter (1973) dat recente begrip in Vlaanderen, naar analogie van buitenlandse voorbeelden. Zoals tal van andere teksten in deze publicatie bewijst deze tekst hoe verrijkend het is om over de (lands)grenzen te kijken en een internationaal en vergelijkend perspectief te hanteren.

De bijdragen uit dit huldeboek beantwoorden allemaal aan de hoge standaard die de gehuldigde altijd aan zijn eigen publicaties stelt, zodat dit liber amicorum uitstekend past bij de man aan wie het werd aangeboden.

NICO VAN CAMPENHOUT

Servare modum, finemque tenere, naturamque sequi. Acta amicorum Frans-Jos Verdoodt, Wetenschappelijke tijdingen. Tijdschrift over de geschiedenis van de Vlaamse beweging, jg. 74 (2015), nr. 4, Antwerpen, ADVN, 280 p.